

KAKO SADIMO VRTNICE

Vrtnice težko pogrešamo v katerenkoli vrtu. Prav te dni pa se pričinja čas sajenja. Lahko sicer počakamo tudi na spomlad, je pa jesensko sajenje precej bolj primerno, saj se rastlina dobro ukorenini in je spomladi bolj pripravljena na rast.

Sajenje vrtnic je razmeroma preprosto opravilo, le zemljo je treba pravočasno in dobro pripraviti. V ta namen je treba vsaj 30 cm globoko obdelati zemljo in to dva tedna pred sajenjem, da se zemlja dobro usede.

Ko smo zemljo dobro pripravili in jo med obdelovanjem gnojili s hlevskim gnojem ali kompostom in Thomasovo žlindro (korenine ne smejo priti v stik s svežim gnojem), izkopljeno jamo, vanjo postavimo rastlino, zasujemo in prst rahlo potlačimo. Odebelina na koreninskem vratu (tu je bila vrtnica cepljena) naj bo dva do tri prste pod površjem.

Ko smo rastlino zakopali, jo je nujno vsaj 20 cm visoko obsuti z rahlo zemljo ali šoto, pomešano z zemljo, da zaščitimo rastlino pred mrazom. Tudi nekaj smrekovih vej, položenih na vrtnico, bo preprečilo pomrzneitev.

Navadno prodajalec že prireže korenine. Če tega ni storil, pred sajenjem rastlino prirežite korenine na dolžino ene pedi, oziroma jih vsaj malo skrajšajte, rez pa mora biti gladek (ostre škarje!). Zmotno je mnenje, da je enako, kot korenine nujno krajšati tudi poganjke. Vrtnice obrezujemo le spomladi!

VRT OKTOBRA

Oktober je mesec, ko na vrtu končujemo opravila za letošnje leto. Pospravimo ves pridelek, ki je še ostal, ostanejo le tiste rastline, ki dobro prenašajo mraz: motovilec, repa, zelena, por, špinaca, nekaj kapusnic, pa morda še malo korenčka.

Za zimo si v zabojčke presadimo korenine peteršilja, drobnjaka, naberemo pa tudi mlade in močne korenine radiča za siljenje. Setev je pri kraju, sadimo le še zimski česen. Vse prazne grede prelopatamo in pustimo zemljo čez zimo dobro premrzlniti.

Oktober je še čas za sajenje čebulnic, trajnic in lesnatih rastlin, ki se bodo za prihodnje leto bolje ukoreninile kot sajene spomladi. Ne pozabimo tudi na zaščito krizantem pred mrazom!

Sedaj lahko še zadnjič pokosimo trato, ki bo krajša bolje prezimila, pa tudi živo mejo lahko še ostrizemo.

Zimsko sadje oberemo, ko prično sadeži močneje padati z drevja. Sedaj pa se tudi pripravimo na zimo, si priskrbimo dovolj smrekovih vej za zaščito in postorimo še to in ono, saj spomladi ne bo na voljo veliko časa.

Če še niste, takoj naročite sadno drevje, saj je sajenje že skoraj pričelo. Koščičarje svetujemo saditi spomladi, ker jesensko sajenje slabše prenašajo.

Novi stanovanjski odnosi

Sindikati menijo, da smo z osnutkom novega zakona o stanovanjskih razmerjih dosegli napredek, čeprav ne rešuje vseh nepravilnosti — V prehodnem obdobju zasebnim graditeljem več »zraka« pri financiranju gradnje

V javni razpravi sta dva pomembna akta, ki naj bi skupaj z obiljem drugih uokvirjala uresničevanje novo zastavljene stanovanjske politike. To sta osnutek zakona o stanovanjskih razmerjih in pa osnutek družbenega dogovora o upravljanju in gospodarjenju s sredstvi za kreditiranje graditve stanovanj. Nedavno tega so o obeh osnutkih razpravljali tudi slovenski sindikati, točneje, sektor za ekonomsko in socialno politiko pri zvezi sindikatov Slovenije.

Na kratko in zelo grobo povedano, o osnutku zakona o stanovanjskih razmerjih sindikati sodijo, da je korak naprej v primerjavi z dosedanjim zakonom, ker v znatnejši meri preprečuje nekatere družbeno škodljive pojave in špekulacije v zvezi s prodajo stanovanjske pravice, neupravičenim bogatenjem itd. Razumljivo pa je, da pod pritiskom velikega stanovanjskega primanjkljaja ni mogel rešiti vseh nepravilnosti, ki izvirajo iz obstoječega stanja, vsekakor pa bo moral z nekaterimi odločitvami poseči globlje v sedanje odnose. O osnutku družbenega dogovora pa sindikati menijo, da bi moral več besede prepustiti samoupravnim stanovanjskim skupnostim. V sedanjem prehodnem obdobju pa dati več »zraka« zasebni pobudi pri gradnji stanovanj.

Sicer pa sindikati sami predlagajo nekatere spremembe in dopolnitve osnutka zakona o stanovanjskih razmerjih. Tako se zavzemajo, da bi morala biti družina, in ne posamezni občan, osnova za določitev maksimiranega lastništva stanovanj. Konkretno naj bi po njihovem predlogu imelo vsako gospodinjstvo (to-

rej tudi skupno gospodinjstvo) pravico do dveh stanovanj (ali do tistega števila, ki ga kot največje možno števililo stanovanj obravnava osnutek zakona).

Vsekakor pa je ena najbolj bistvenih dopolnitev zakona mnenje sindikatov, da je novi zakon priložnost, da bi v sistemu pridobivanja družbenih stanovanj vnesli obvezen prispevek za pridobitev stanovanjske pravice. Po njihovem naj bi sleherni občan, ki dobi v najem družbeno stanovanje, prispeval po svojih močeh k financiranju gradnje teh stanovanj, razen seveda tistih občanov, ki tega bremena nikakor ne bi zmogli. Veliko občanov, ki sicer sami ne bi mogli kupiti stanovanja ali zgraditi hiše, bi lahko del dohodka prihranilo — za sofinanciranje gradnje svojega, sicer najemniškega stanovanja, menijo v sindikatih. Tako bi zajeli še dodatna investicijska sredstva, ki bi v današnji stanovanjski stiski pomenila dokaj lep prispevek k reševanju te stiske. Tako vložene sredstva bi občasno vrnil; sindikati predlagajo, da nemara postopno z zmanjševanjem stanarine, ali pa v celoti šele ob razdelitvi iz družbenega stanovanja. Seveda bi

veljalo uvesti takšen prispevek za sedanje imetnike stanovanjske pravice, vendarle šele postopno in v določenem roku. Na tak način, trdijo sindikati, bi zmanjšali socialne razlike med tistimi občani, ki bodo stanovanje dobili v najem in tistimi, ki si ga bodo morali sami kupiti.

Sindikati predlagajo tudi, da bi veljalo spremeniti predpise o visokem davku na prodajo zasebnih stanovanj, kadar jih lastniki prodajajo zato, da bi si potem pridobili novo stanovanje. Vztrajajo pa tudi na svojem, že konec lanskega leta sprejetem in doslej neuresničenem stališču, da naj bi se plačevanje kreditov za stanovanja, ki presegajo višino stanarine kakršno je treba plačevati za enako vredno družbeno stanovanje, uvrstilo med odbitne postavke pri ugotavljanju osnovne za odmero davka od skupnega dohodka občanov.

Ko so obravnavali predosnutek družbenega dogovora o upravljanju in gospodarjenju s sredstvi za kreditiranje graditve stanovanj, so sindikati dodali vrsto sprejemljivih predlogov, ki so jih oblikovalci osnutka v večini sprejeli. Najbolj sporno in najmanj po sindikalnem predlogu urejeno pa je bilo vpra-

šanje vračanja privarčevanega zneska, ki ga občani ob tem, ko najemajo posojilo, vlagajo za določen čas. Sindikati so predlagali, naj bi banke ob koncu varčevalne dobe vračale občanom ves na določen čas vloženi znesek (ki je bil pogoj, da je občan pri banki lahko dobil stanovanjsko posojilo) v celoti v gotovini. V osnutku dogovora je obveljalo stališče, da bi banke vračale največ polovico zneska v gotovini. Tako bi preprečili, da bi zasebni graditelj stanovanj z lastnim privarčevanim zneskom večkrat izkoristil družbena sredstva za gradnjo svojega stanovanja.

Sindikati se zavzemajo tudi za to, da v sedanjem, prehodnem obdobju uresničevanja nove stanovanjske politike, ko novi sistem financiranja gradnje stanovanj še ni polno zaživel in je torej gradnja za trg še aktualna, ne bi zavrlj zasebne pobude pri investiranju v gradnjo stanovanj do te mere, kot so jo sedanji (začasni) bančni pravilniki o kreditiranju stanovanjske gradnje. Čeprav v bodoče gradnje stanovanj za trg, torej zasebno investiranje, ne bo imelo tako zelo pomembne vloge v gradnji stanovanj, kot jo ima še danes, nas pravzaprav primanjkljaj stanovanj sili, da v sedanjem obdobju izkoristimo sleherni pobudo za gradnjo stanovanj.

R. B.

SREČNO VOŽNJO!

Vreča na strehi

Kam nas bo vodila prva vožnja nove rubrike, ki smo ji dali naslov »Srečno vožnjo«? Kam drugam neki, kot po ozimnico! Pa naglo, da bo tudi za nas ostalo v kmečki shrambi še kaj jabolk, krompirja, vina in morda še česa.

No, tako se pa spet ne mudi! Počasi se daleč pride, pravi pregovor, ki ga velja upoštevati. Za pot po ozimnico si je treba vzeti dovolj časa. Ze priprava vozila ga terja nekaj. Predvsem je treba pregledati gume, ki naj bodo za težko naloženo vozilo raje za desetinko atmosfere bolj napihnjene, kot sicer veleva proizvajalec. Tudi luči in brisalci šip morajo biti brezhibni, saj nas utegne presenetiti dež, pa tudi megla nas bo skoraj zagotovo srečala na jutranji ali večerni vožnji. Ne bo odveč, če pred odhodom pregledate, ali je prtljžnik dovolj pritrjen na streho avtomobila, pa morda še kaj.

Ko boste sestavljali »posadko« za na pot, se raje odločite za manj potnikov, pa ozimnico spravite v prtljžnik in na zadnje sedeže. Vreče in gajbice na strehi namreč močno povečajo zračni upor, avto tako postane tudi večja ovira bočnemu vetru, najnevarneje pa je, da ima visoko naložen avto težišče precej višje in je zato manj stabilen, vožnja pa bolj nevarna.

No, vsem ni uspelo prepričati družinskih članov, da gresta po ozimnico le dva člana. Po načelu enakopravnosti je sedla v avto vsa družina, ki namerava nakup ozimnice izkoristiti za izlet. Dobro pa si zapomnite, da vaš avto ni tovornjak! Zmore kolkor zmore, pa nič več. Na strehi je sicer precej prostora, toda pločevina nad glavami potnikov služi predvsem zato, da na potnike ne dežuje. Streha osebnega avtomobila ni grajena za prevoz tovora!

Pa kaj bi tarnali, saj ne bomo vozili daleč; bo že nekako šlo, menijo mnogi. In ker je takih veliko, še njim nasvet! Preobremenjen avto je seveda težji, za-

vorna pot daljša. Na to ne smete pozabiti ves čas vožnje! Precej bo pomagano, če boste uspeli kolkor tolko enakomerno razporediti tovor, da bo pritisk na vsa kolesa približno enak. Ob tem pa ne prezrite opozorila, da mora biti ves tovor skrbno in trdno privezan. Pa še nekaj: ne ustavljajte se kar na cesti, ko pregledujete, če je na strehi vse v redu. V megli, na spolzki, z mokrim listjem posuti cesti lahko povzročite hudo nesrečo. Pregled tovora opravite na parkirnem prostoru zunaj ceste!

In za konec še opozorilo, ki v tem letnem času ni nikoli odveč: voznik naj se odjeza s kisljo vodo ali sadnim sokom. Je že tako, da hkrati v zimskimi jabolki dozori tudi trta. Ta pa da vino. Letošnje, tako vsaj pravijo, bo kar močno. Tudi lansko, bolj kisljo, je za voznika premočno!

Koliko kilogramov ozimnice lahko zložite na streho vašega avtomobila? Predno pregledate razpredelnico nekaterih pogostejših avtomobilov z naših cest, ne pozabite teže na strehi prišteti tudi teži potnikov, ki potujejo z vami. Skupne obremenitve, ki jih ukazuje proizvajalec, ne smete prekoračiti!

Model avtomobila	kg
audi 60, 75, 80	50
austin 850, 1000	35
austin 1300	50
BMW	75
spatek, ami	40
»žaba« citroen	80
fiat 850, 1100, 124	50
NSU 110, 1200	50
opel kadet	40
opel rekord	75
peugeot 204, 304	50
renault 4, 6, 8, 10, 12, 16	50
simca 1000, 1100, 1300	50
škoda	45
VW 1200, 1300	50
zastava 750	40
zastava 101, 1300	50

Grad se podira

Kaže, da bo treba za sanacijo Ljubljanskega gradu vložiti 50 milijonov dinarjev, preden bo poslopje zanimivo za komercialne investitorje

Skupščina mesta Ljubljane je lani in letos že namenila določena sredstva za konsolidacijo obstoječih zidov Ljubljanskega gradu. Konsolidacija je namreč potrebna zato, da bi tako pritegnili komercialne investitorje, ki bi v grajskem posloplju uredili lokale, itd. Sanacijska dela so se že pričela, celotna vsota, ki je odobrena, pa bo do konca letošnjega leta poročena.

Svet za urbanizem pri mestni skupščini je pred nedavnim ugotovil, da je stanje grajskega posloplja tako kritično, da velja zapreti za obiskovalce razgledni stolp, drugo najbolj obiskovano turistično točko v Sloveniji. Stolp je namreč v propadajočem stanju, pa je takšen ukrep nujno potreben za zaščito obiskovalcev gradu.

Svet je tudi predlagal, naj bi mestna skupščina dodatno odobrila vsaj 10 milijonov dinarjev vsako leto za hitrejšo konsolidacijo grajskega posloplja. Dejstvo in to zelo neprijetno je, da grajsko posloplje sorazmerno hitro propada, tako, da bi bila za statično konsolidacijo potrebna

znatna, več deset milijonska sredstva. Razpadanje pospešuje tudi erozija, drsenje tistega dela hrba, na katerem grad stoji. Tako poslopje poka in razpada v tri dele, katerih vsak neopazno a zanesljivo drsi v drugo smer po pobočju navzdol.

Drug pomemben poseg bi bil v gradnji infrastrukture. Na gradu ni ne vode, ne primerne elektrike in ne kanalizacije, v stavbi sami ni nikakršnih razvodov ali priključkov; teh komunalnih naprav v gradu samem nikoli ni bilo. Vedeti pa je treba, da bi bilo investiranje v ureditev infrastrukture na gradu dražje, kot kje v mestu.

Vse to, predvsem pa statično izredno majhna trdnost grajskih zidov zastavlja hiter tempo vlaganj investicijskih sredstev, teh sredstev pa je malo. Zavoljo tega se bo treba odločiti zelo premišljeno za obnovitveno politiko, za obseg obnovitvenih del, za njihov vrstni red in seveda, predvsem predvideno obnovitve vskladiti z razpoložljivimi sredstvi.

Glede obnovitvene politike se ponuja več inčič. Kaže pa,

da je prvotna zamisel izpred štirih let že dokončno propadla, saj je s svojimi rešitvami, delnim urejanjem kasneje pa celotno ureditvijo, dokaj neživiljenjska, predvsem pa najverjetneje ne bi preprečila propadanja nerekonstruiranega dela grajskega posloplja.

Po sedanjih ocenah je neživiljenjska rešitev tudi varianta, po kateri naj bi v gradu uredili poleg turistično gostinskih objektov tudi kulturno zgodovinske. Kaže, da je najbolj sprejemljiva varianta, po kateri bi uredili in sanirali celotni grajski kompleks, obenem pa zgradili infrastrukturo in stabilizirali teren do te mere, da bi bilo grajsko posloplje zanimivo za komercialne investitorje. Seveda pa ima ta varianta šibko točko: v grad bi morali vložiti okoli 50 milijonov dinarjev, ne da bi se to navzven sploh kaj poznalo (za sanacijo sedanjega stanja). Seveda pa je skrajni čas, da se odgovorni dejavniki v mestu vendarle dogovorijo, kako bi pristopili k smiselni rekonstrukciji gradu kot celote.

R. B.